

נייע יידישע צייטונג

די נייע יידישע צייטונג
ערישט יעדן
מאנטיאג
אונד דאָנערסטאָג.

פּרענומעראַציאָנס-פּרייזע:
נאָכערנדיג 7 סל. - קר.
האַלבערנדיג 3 " 50
פּרענומעראַציאָנס-פּרייזע 1 " 75

דיא רעדאקציע
אינד אדמיניסטראַציע
געפינדעט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואָהין אײך דיא פּרענומעראַציאָנס-
געלדער צו זענען זינד.
אינדער ארטע
ווערען בילליכט בערעכענט.

שנת תרמ"ג לפ"ק Budapest, Montag 23. Oktober 1882. ה"ה בודאפעסט, י' חשו.

אינע וויכטיגע פראגע.

אינע וויכטיגע פראגע איז די פרי-
הייט צו הויז. די פריהייט דער פערזאן דער רע-
דע אונד דעם געזעלשאפט וואָרטעס. די עזע פרי-
הייט קאן נור דאן בעשטעט ווערען ווען דיא
דיא פריהייט אינעם אנדערן מענשען שרעקט,
ווען דיא געזען דיא געזעטן דעם לאנדעס איז.
זאָ קאָמט עס דיא יעדער מענטש רעדען אונד שריי-
בען קאָן וואס ער ווילל. אונד נור ווען ער יע-
מאָרען פערלייטערט אָדער הויך ליגען געקענט
האט ווען דער בעלידונטע דאן קלאַט אונד
דיא געריכט זיך איבערצייגט האט, דיא דיא קלא-
נע בערעכענט איז. זאָ ווירד דער פערלייטערט צו
אינער געלערטראַפּע אָדער צו געפענגעס פער-
אורטהיילט.
וואס אַלואַ אינער אינזעלען פערזאן גע-
גענאָבער געשטראַפּט ווירד, דיא איז דעם זידענ-
סחוס געגענאָבער ערלויבט! דען זיט אינעם יאר-
רע ווירד פאן איינען סאָלען אונגעדינטען
פאן איינען ביסטיגען צייטונגסשריבערן אין וואָרט
אונד שרייבט געזען אונס געקענט, אונד ער-
לייגן בעשטעט, א צו קענטליכקייטען געזען
אונס אייגענפאָדערט אונד דיא האָרע רעגערונג
זעהט דעם טרייבען מיסגי צו טראַפּענע דיא
אַפּטערס ערקלערט האט, די ע י ע י ג ע י
נ י ע ר ע צו ש מ ע ט ע ר י י דיא פּעראַנ-
לאַסונג צום איינשריטען געבען.

אבער נור אן דער קוועללע קאן פאן דיא
וואסער אינדאמען אבער ניכט ערסט דאן, ווען
עס זיך צערשטאָרענד דורך דיא פּענדער דיא-
הינדערלעט.
אלס אין טערישער אונגעקענטע געגען
דיא פּאָטערלאַנד אונטערט, דיא וואָר פאן גלייך
בייא דער האַנד, איהן אונטערליך צו מאַכען, דיא
פאנסאָוויסטישע איינשריבער דער סלאַוואַקען זינד
זעהר שטערק איינגעשרעקט וואָרדען אבער צום
נאָטע דער ווען, דיא דאָן דיא איינציג פאן דען
נאָטע אַלטימעטן איז, דיא עס טרייאַ מיט דעם
אנשלוסע אונס מאַראַדענעס מינע ניכט עס
קיינע מיטעל! דיא ערדע דעם ווען אונד ווען
רעליגיאַן דאָרף יעדער פּרעכע צייטונגסשריבער
אונד יעדער פּעראַנענע רעדנער אונגעשטראַפּט
בערדיינען.

איז דאס ניכט אונגעזעליך? איז עס ניכט
אונגעזעליך ווען פאן דיא פּעראַנענע איינעם
איינעקערטען מיט דען פּעראַנענע פּערילי-
הייטע בעשטעט, אָדער דיא פאן זייע דעם וואָ-
טיגעמיטשעראַדעס דאָנען איינגעשריטען ווירד?
איז עס ניכט אונגעזעליך, ווען פאן דעם אָבער-
שטאָטאָנוואַלעט נאָכצוואַנען זיך טרויט, דיא ער
בעשטאָבען וואָ?

אונס קאן ניכט געדיענט זיין, דיא פאן דען
בעזאַפּענען וואַנאָבערען איינשפּעראַט, ווען ער
אונס דיא שייכען איינגעשלאָסען האט, אָדער
נאר דען קאַפּע, וויר האַבען דאָן רעכט צו פלייך
דערן, דיא פאן אונס בענענאָ גיט וואָ יעדעס אנדערן
לאַנדעס אונד שטיין געווערע, ניכט נור פּיר אונ-
זער גוט אונד לעבען, וואָנערן אײך פּיר אונזערע
עדרע אונד פּיר אונזערע רעליגיאַן, אײך דיא דאָן
אַלע אנדערע רעליגיאַנען דיעזעס לאַנדעס איינע-
בייט זינד.
אונזערע רעליגיאַן קימערט געמאָרען ווען
וויר אין דער איסאָבינג דערזעלבען קיין לאַנדעס-
געזעטן פּערלעטענע, אונד ווען דיעזעס דער פּאַלל
איז, זאָ האַט דאָס געריכט צו ענטשיידען אָהנע

דיא זיך אונטערזענע דאָרטיגעמישען האַבען, אונד
ווען דיא זעלבסט דעפּוטירטע זינד.

וואָ נאָך אנדערס וואָסעט מאַן אין אַסע-
רייך, און מערען צו ווירקע צו געהען.
וואָ גענייאַ בעזייכענט דאָך דער שטאַט-
האַלטע פאן מערדען, וואָ דיא אַנטיסעמיטישע אים-
טרייבע פּיר בעדייטונג האַבען, וויר לאַסען הויער
איינען אַיסזען דעם ערלאַסעס פּאַלענע:
דיא מ ע ה ר י ש ע ש ט א ט ט א ל
ט ע ר י א האַט אַלע איהר איינער שטענדיגע
בעזערטשע אַנטיסעמיטישע, וואָ דיא אַנטיסעמיטישע
מערהייטע שטענדיגע איינען ערלאַס געריכטעט, אין
וועלכעס דיא בעהאַרדען צו זאָרעפּעלטיגען אײַ-
בעקראַפּטיש אונד איבערואַכונג עטוואַנער אײַ-
הייזענען, דיא צו אַ אינעם קאַפּליקע פּוירען
קאַנטיגען אײַגעפּאַדערט ווערען, זאַלעט עס
טהאַטענליך צו אײַגענד וועלכען געוואַלטהעט-
גען איינשרייטונגען געגענאָבער דען אַנזעאַרטיגען
דעם מאָדאָרטישן גלויבנעס קאַממען, זאָ ווערדע עס
געבאַטען ערשינען, זאַלעט מיט גראַסער ראַש-
הייט אונד אַלען נאָכדורף צו אַנטיסעמיטישען.
צווייטער ערלאַס, דער גלויבטיגע מיט דעם ער-
שטערען פּערזענלע וואָרד, לויטעט: נאָך איינער
פּערטרייבליכען מיטטהיילונג זאַל דיא אַנטיסעמי-
טישע בעוועגונג אין אַנגאַרן פאן סאַציאַליסטישען
ערצייגט ווערען, אים פּיר סאַציאַליסטישע בע-
שטימטונגען אונטער דען אַרבייטערן פּראָפּאַגאַנדאַ
צו מאַכען, אונד עס זאַלען דיעפּאַללעס אין איינעם
סאַציאַליסטישען געזימבונדע פּלאַנע ענטוואָרפּען
וואָרדען זיין, זאָ וואָ דיא סאַציאַליסטישע זיך מיט דעם
געדאַנקען בעשעפּטיגען זאַלען געלויבטישעל אײַך
פּערטרייבליכען ווענע זאַנאַר הויך איינברוכס-
דיעבשטאַלע זיך צו פּערשאַפּען, זאָ זאַלע אײך
אַלס צייטגעמעס הינגעשטעלעט וואָרדען זיין, גראַסע
דען ווען געהאָרע פּאַבליקען אין בראַנד צו שטי-
קען אונד דיא אַנטיסעמיטישע אַלס איהרעבער הינצו-
שטעללען, וואָרד איינע גראַסערע אַנזאַחל אר-
בייטער ערזעוועלעס אונד דיא צאַהל דער אַנזע-
פּירערענען לויטע פּערטרייבליכע ווערען ווירדען,
צופּאַלע ערלאַסעס דעם מיניסטערפּרעזידענטען
אונד לויטערס דעם מיניסטערפּרעזידענטען
פּאַס 8 טען אַקטאָבער לײַ זעטעט דיא שטאַט-
האַלטע וואָ דיעפּאַן אין קענטנעס, אַלע פּאַללעס
אין דעם געגענטשאַנדע געמאַכטע וואַהרנעקעמיונגען
אָדער געטראַפּענע פּערזענלען אַנזעווענען.

פּערשיעדענע נײַאָנקײטען.

דיא אַ אַ ב ע ר מ אַ ר י ט ין ש א ר פ מ ע ל.
דעם דיא אַנזאַרטישע פּאַס פּאַלענענעס: דער
צייגע מאָרטיין שאַרף וואָרדע פּאַס אַנטיסעמיטישעס.
ריכטער באַרן ניערדינגע פּאַנעלאַדען אונד פּאַ-
געסטען דען הייטאָנעקלאַסען געגענאָבערע-
שטעללעט, דערזעלבע מאַכטע בעלשאַסענע אַי-
זאַנען, בייא זענער געלענענע הייט טויכטען נייע בע-
לאַסטענע אַיטשטענע אײך, אין פּאַנע דעם עסען
האָט זיך דער אַנטיסעמיטישע באַרן גלייך
נאָך טיטאַ-עסלאַר געגעבען, אים אן אַרט אונד
שטעללע דיא אַנטיסעמיטישע צו בעוועקשטעלליגען,
בעזייגליך דער פּאַלעסונג דער 3 העפּטלינגע
אַנשעל פּאַנעל, טייב אונד דער מיטער דעם מאַ-
רטיין שאַרף ווירד געמלדעט: דער אַנטיסעמיטישע
ניכטען אונד דאן ווירד ער ערסט איבער דען אַר-
טראַן דער שטאַטאָסאַנוואַלשאַפּט ווענען פּיר-
לאַסונג דער ד ר י א העפּטלינגע ענטשיידען.
דיא געעסען דעפּעשען אים ניערדיהאָט

מעלדען דאס דער אַנטיסעמיטישע באַרן
ווערען אין פּאַלע נייע אַיטשונגען דעם קנאַבען
מאָרטיין שאַרף, דיא אַנטיסעמיטישע פּאַס פּרישעס אײַ-
גענאָמען האַט, אַלואַ נאָכדעם 6 מאָנאַטע דיא
אַנטיסעמיטישע בערייטט געווערעט האַט אונד דיא
אַקטען דער שטאַטאָסאַנוואַלשאַפּט בעדעס דורכ-
זיכט דערזעלבען אַנטיסעמיטישע וואָרדען, גלויב-
טע מאַן דאס ענדע דעם פּראַעסעס דרעפּע
באַלד ערפּאַלען, דיא אײך אַיטמאַל קאַממען נאָכ-
ריכטען אים ניערדיהאָט, אין וועלכען מיטגעטוהילט
וויירד דאס מאָרטיין שאַרף נייע אַיטשונגען מאַכטע
אונד אין פּאַלע דעסעסן אַיטש אַינע נאָך נייע אונ-
טערוואַונג נאָטהי, אַיטש עס ניכט היטמעלשריינער!
אין צייגע, דער זיך אין געוואַלט דער אַנטיסעמיטישען
בעפּינדעט דען מאָרטיין שאַרף אַיטש נאָך אים קאַ-
מיטאַסטישע אַנטיסעמיטישע דעם אַינפּלוסע דער אַנטי-
סעמיטישע דעם נאָך מאַנאַטען אַינפּאַלעט, אַינע
נייע ענדעליכקייט געגען זיינען פּאַסער אָדער גע-
גען דיא אַנדערען העפּטלינגע אַיטשונגען, דיא
אײַטש געוויס דאָרט אַינפּעללישע וואָרדע, אַינע
זאַלע אַיטשונגען דרעפּע גאר ניכט אין בעטראַכט
גענאָמען ווערדען, עס קאן דיעס גאר ניכט ערנסט
זיין, דען אַרף דיעס אַרס ווירדע מאַן ניטמאַל דען
פּראַעסע צו ענדע ברינגען, ער ווירל אונס שיינען,
דיא דיעס אײך דיא אַבויכט דער העררען אַנטיסע-
מיטישען אַיטשונגען אונד אַנאָד אַיטש, דיא וואָללען דיא
קאַמאָדיע ניכט בענעדיגען, דען דיא העטען יא
דאן פּיר איהרע העטענען קיינע נאָהרונג, זאָ
מאַכען זיך אַינע העטענע אַיטש דעם טיטאַ-עסלאַ-
רען פּראַעסע אַיטש עקלעק, אום פּאַסטייערענ-
דיא שטאַפּ פּיר איהרע אַנטיסעמיטישע דיעשעפּע צו
האַבען. - הערר טשעראַטאַני האַט אים אַנזאַר-
שען רייכטמאַנע דיא טיטאַ-עסלאַרער אַנזעלענענ-
הייט אַינע הומפּהייט גענאַנט, דיא זאַכע שיינט
אונס אבער שאַן צו הומס צו זיין אונד פאן קאַנטע
זאַנען, דיא דיא זאַכע מיט מער באַהייט אַלס
הומפּהייט געפּהאַרט ווירד, וויר זינד נייערדיג, וואָ
לאַנגע דער הערר וויסטיגעמיטשע דיעזען שקאַ-
דאַל צוועהן ווירד: ענדליך מיט אַדאָך דיא שטאַפּ-
געוואַלד רייסען.

דיא קריגעניס געריכט אין
ב ע ר אַ ב ע ר ד א נ ק, אום 20 אַקטאָבער אום
האַלב 10 איהר פּאַרטיטאַנס אַיטש דאס קריגעניס-
ריכט צו אַבאָרטהיילונג ווילהעלם אַבערדאַנקס,
דער בעקאַנטליך אין טריעסט אַיין באַכענענאַט-
טענאַט אײך דען מאַנאַרבען אַיטשונגען, צוואַמענע-
געטריעטען, איבער דאס אַרטיטויל אַיטש אַרטיטויל
נאָך ניכטס אין דיא אַפּעטליכקייט געלאַנגע
אַבערדאַנקס מיטער האַט דיא הויזע נאָך ווען
פּאַר דער אַבאָרטהיילונג אַנזעטריעטען, אַבערדאַנק
דעזערטירטע פּאַר דער באַנטישער צענזענאָווישען
אַקאָזאַציע, ער בעהייטעטעט, מיטליעד דער, דיא
צו זיין וועלכע בעשלאַסען, דען קאַזער ווערענד
זיינעם אַינפּעטשאַלטעס הויך אַינע באַכענע צו ער-
מאַרדען, אײך איהן פּיעל דאס לאַן: ער וויינערע
זיך בעהאַרדליך, זיינע מיטטוילע אונד דיא אַיטש-
ריגען מיטליעדער יענער, ליגאַ, נאָמאַפּט צו מא-
כען, דיעזע ליגאַ, זאַלל ניכט בלאַס איהרע ענטעס-
טישע, זאַנערען אײך זאַציאַליסטישע צוועקע פּער-
פּאַלען, ווייטערע אַנזאַכען וואָרען פּאַן אַיטש ניכט
צו פּאַרשאַפּען, - אין הייטגעס טעלעגראַמס מעל-
דעט פּאַנענעס: דאס קיינענעס ערריכט פּעראַרטיטויל
טע ווירד, אַבערדאַנק צום טאַדע הויך דען שטראַנג,
וואָ בעשטימט פּעראַרטיטויל, האַט אַבערדאַנק אין
לעטצטער שטונדע אַיין אומפּאַסענענע געשטענע-
ניס אַנזעלענע אונד אַלע זיינע מיטטוילען, שפּע

קאנקורז

אין געפירטער לעהרער וויד זאפארט מיט 450 גולדען יאהרעסגעהאלט אקגעפירט וועלכער דער דייטשער אונד אונגארישער שפראכע מעכטיג איז. רעפּלעקטאנטען מאָגען איהרע געווע איי-זענדען אן

SAMUEL WERTHEIMER junior in Gairnig, pr. Dürnkrot.

דיא נייעסמע ערפינדונג

איז דאס נאך פראַעסאָר באַנאנד אים אמעריקא ניי-פעריעסעטיע עלאסטישע ברובבאנד פאן פאליש-צער, זאָוואָל פיר העררען אלס אויך פיר דאמען אונד קינדער; וועלכעס איז אַהע פערערן אים ריינעס נומי קינסטליך קאָנסטרוירט אונד האט דען צוועק, דאס עס וועלכט דיא פעראלטעסטען בריכע און קורצעסטער צייט אין דיא נליכע לאנגע ברינגט, פרייז: איינפאכע פאן 7-6 גולדען, דאָפּעטע פאן 10-15 גולדען. פיר קינדער אים דיא האַלפטע ביל-לינגער.

נאָעסע לאנגע אין מוסער-שטייטען, לוסט-פאלטער, בעט-אינלאנגע, נומי-שטייטען אונד אללע נומי-וואַרע-אדער-קעלל - ביא וויכענדיק נישטע אַנזעע בען אָב דעכט, לינקס אָדער דאָפּעלט, זא אַיך דיא ליבויטע.

MORITZ POLITZER, k. k. Bandagist, Budapest, Franz-Deakgasse.

אעטהערישע אלע

עססענצען, אעטהערס אונד קאלערס

צור ערצייגונג

פאן אללען גייסטיגען געשרענקען.

ליגערע, רום, שליוואוויץ, טרעבער

אויף קאלטעס וועגע אַהע אפּפּאָרטע.

עספּעיהלש דיא פּאַבליק דעס

ארנאלד וואטטעריך

ביראפּעסט

מאכאקאסע, וויס-א-וויס דעס איר' טעמפער

פערער ווינעטען, קאָקע אים אללע צור ווינע

פערעסעטען נאָהענען ארטיקעל, ראָטע ווינפאר-

בע, שללעקפארבע ווינשעטע, היזענבראנע, בלי-

צערק, ווינשפּיטע, קלענעסולווער, עטע צור

ווינפאפּולאציע.

נייא! ווינפערמעהרונסקאמפאזיציען

מאפּולאציעסבונד אונד פּרויקוראנטע נאָטיס.

דעמעלכען צו בעניגען האַפּטען, ערוועכען וויר דיא העררען לעזער, וועלכע זייען ראָמאן פּאַלל-שטענדיג האבען וואָללען, גלייך צו אַבאָנרען, דיא וויר נור איינע בעשרענקטע צאהל בלעטטער אין פּאַראַטה דרוקען לאסען, אונד וויר דאָנן קוים אין דער לאַנגע זיין דורשטען, דען אַנפּאָנג דעס ראָמא-נעס נאכלעפּערן צו קאָנען.

וויר מאכען אייפּערקואם, דאס דיא פּער לעסליכע בעצונסקוועללע פּאן כשר קאפּאטען קעזע אין ציינעלפּאַרם, כשר עמטענהאטער אין לייבען, פּאַרציליכסטע קוואל-טעט בבכשר גמר אפילו למחרתן מן המחרתן בייא יאקאב הערענפּעלד ברענהאַלץ-הענדלער, אַפּען קריסטענשטאדט, גראבענגאסע אים (די ערדענ-פּעלד אים אים אלס ברודער זי ערד, די ה' אָבער-ראבבינער צו מאטערסדאָרף אלס זעהר פּערטרו-ענסוורדיג בעקאנט.)

Table with 2 columns: Name, Amount. Includes 'לאַטשאַ ציעהונג פּאַם 18 אָקט.' and 'הערמאנשטאדט'.

פּראַטעסטירטער רעדאקטער: יקותי' הלוי לעדערער.

ביה פעה'ק ירושלים!

שמועה ישמעתו כי נכחל וצבוע אחד נוסע באונגארין, ואי-מי בי אחי הוא, אשר יושב באחיק כ"ו שנה, ועושה מעשים אשר לא יושע, ומחלל שמי ושם בית אבי וז"ל לבן הגנו מודיע לכל, כי רק אנכי לבדו כאת יום מר אבו המטח הצי הקצין מזה היום ז"ל מאמאראוויץ, לפעה'ק ח"ו בן שבע עשרה שנה הייתי ואין אח אחי, כי אובי הצעיר מכל אחי ואחותי הקרים הושבעים באונגארין, לבן שנה גדולה לחיטש בכך המעול הזה, ראשית כל עליו להראות מכתב מסע ולמסור אותו בפלילים, כי מצוה גדולה לענוש רשעים כאלה, וליסרם לכל ישיבו לכסלה ועלי להשיב תודה וברכה וכל אשר יקרא קנאת ה' להציל כבודו וכבוד אבי וז"ל ומאת ה' ישא ביה מנוחה ושלוש על ישראל.

יוסף משה קרוין סיפר כולל אונגארין וכו' בעה'ק ח"ו.

לעהרערשטעללע

איך זוכע איינען הוועלעהרער פיר מיניע קינ-דער, וועלכע אים העברעאישען, אינגארישען אונד דייטשען אונטערריכט געניגען זאָלען. Leopold Mandl in Kokelburg, pr. Klausenburg.

יודען קיין בלוט פיר איהרע צערעמאָניען כרויכען, וועדערנד אין דען אונגארישען צייטונגען אונד אים רייכטמאנע זאָגאָר דעפּוטירטע דיא פּרעבדייט הא-בען, אַפּטען צו בעדייטען, דאס דיא יודען צו איד-רעס רימוס בלוט האבען מיססען! דיא דוממדייט ווירד עווגע לעבען, דענן זא אים אינשטערבליך!

אזיט איין ביבליין ערשינען, וועלכעס בייא דער פּערפּאסער זר' עהרזוירדען הערדן אָבערראבבי-נער מ' רייכהאדרט און קאָטהא, פּער כאהנשטא-צאָן פּערבעטע, צו האַכען אים, דער פּרייז אים 35 קר' אונד ווירד דאס ביבליין פּראַנקא צוגעזענדעט.

דען אונגארישען יודען ניכט! פּערפּאסער ווערעבי שאַמא, בודאפּעסט, איין ניכט-יודע פּרייט אין דעס ביבליין, וועלכעס אָביגען מיטעל פּיהרט, צור פּער-הוידוינג דער יודען אונד איהרעס גלויבענס אויף, ער שרייבט מיט איבערצייגונג אונד ווארע, ער איזט אויך אונטערפּערסטרט, דענן ער ווירמט דען ריינערטראג דעס איר' טייבשטיממען-אינשטימומע, נעכטש דען אַננעפּיהרטען אורזאכען פּערדיינעש דאס ביבליין אויך דארום ווארמע אונטערשטימונג, ווייל עס זעהר קלאר אים אינאנאנדרעזעצט, דאס דיא בעשולדיגונגען געגען דיא יודען גאר קיינען נונד האבען, וויר עמפּעהלען דיא פּערברייטונג דעס ביבליינס, דאס אים איינע קלייניגקייט פּאַם פּער-פּאסער צו בעצעהען אים.

דען אונגארישען יודען ניכט! פּערפּאסער ווערעבי שאַמא, בודאפּעסט, איין ניכט-יודע פּרייט אין דעס ביבליין, וועלכעס אָביגען מיטעל פּיהרט, צור פּער-הוידוינג דער יודען אונד איהרעס גלויבענס אויף, ער שרייבט מיט איבערצייגונג אונד ווארע, ער איזט אויך אונטערפּערסטרט, דענן ער ווירמט דען ריינערטראג דעס איר' טייבשטיממען-אינשטימומע, נעכטש דען אַננעפּיהרטען אורזאכען פּערדיינעש דאס ביבליין אויך דארום ווארמע אונטערשטימונג, ווייל עס זעהר קלאר אים אינאנאנדרעזעצט, דאס דיא בעשולדיגונגען געגען דיא יודען גאר קיינען נונד האבען, וויר עמפּעהלען דיא פּערברייטונג דעס ביבליינס, דאס אים איינע קלייניגקייט פּאַם פּער-פּאסער צו בעצעהען אים.

Large table with multiple columns containing market prices for various goods like flour, oil, and other commodities. Includes sub-headers like 'פּרוכטפרייע דער קאָרנהאללע פּאַם 18 אָקט.' and 'ביראפּעסטער באַרונקורוע פּאַם 18 אָקט.'

פרייען וועגן דעם דאזיגן ביטראגען קאנטע, דא לע-
 זער צו איבערצייגען, וועלכער אונזן דא נאנצע
 בלוטבעשולדיגונגס געשיכטע איז!
 * (דא פאָלגנדישע צייטונג
 „ש א ס" איבער טי אע ס לא ר.) הי-
 טע ליענט אונס דער וואַרלוס דעס אים „ש א ס"
 ערשיינענען ארטיקל איבער טי אע ס לא ר פֿאַר-
 וויר ענטפּרעמען דעמוועלטען פֿאַלגענדע אינטערעס-
 סאנטע שטעללען: נאכדעם דער פּענסעלסער אין
 איינעם פלאנע דאס דאָרף, דא לאנע דעס עסלארער
 יידישען טעמפעלס אונד זינער אומגעבונג גענוי
 בעשריעבען, פֿאַרדט ער אין פֿאַלגענדער ווייזע
 פֿאַרטי: ווי דער אונטערזוכונגסריכטיגער בעדייט-
 טעט זאללטע עסמחער ביז צום קרייזצוועגע-
 קאָממען זיין, דאָרט העמטע זא שאַרף אנגערופען,
 אין זיינע הימטע געלאָקט אונד געפּענסעלס אין דען
 קעללעך, דער דען יודען דאס באדע-צומחער ער-
 זעצט, געוואַרפֿען, פֿאַן דא זאללטע מאן דא נונ-
 מעהר געבוירנע עסמחער אין דאס בעטהויז הע-
 ריבערזעשאפּט אונד דאוועלבסט אונגעשלאכטעט
 האבען זעלבסטערשטענדליך קאָנטע דעס אל-
 לעס אן דיעזער שטעללע גאר ניכט שטאטספֿירער.
 וועגן וויר אויך צוגעבען דאס שאַרף דא עסמחער
 אין זיינע הימטע געלאָקט האטטע זא ווערע עס דאָך
 היין אונטאָרליך, דאס ער זיך ערפֿרעכען קאָנטע,
 דיעוועלבע צור מיטטאנסצייט פּעסעלען צו וואַללען,
 אוהר הילפעשייט ווירדע וואַוואַהל דא בעוואַר-
 נער דער הימטע וועלכע אינטער דעס בעט הייזע
 אונד דעס הייזע שאַרף זיך בעפֿינדעט אלס אויך
 דא זער נעכסטגעלענענען הימטען אייגענערעקט
 האבען, ביא בעזונטענע דיעזער שטעללע ערשיינען
 צוואר פֿאַר אונס אויס דער לעטצטאננע פֿירטען הימ-
 טע אין ווייב, וועלכעס בעהיפּטעטע, דא הילפע-
 רופע דער אים בעט, הייזע געשלאכטעטען עסמחער
 געהאָרט צו האבען, דיעזע בעהיפּטונג ערשיינט
 אונס אבער אלס אונלאָגיש אויס דעס גרונדע, ווייל
 דא יודען ביא דעס נונמעהר געפּענסעלעטען אפּפֿער
 יעדעס קאָנטע פֿאַרזעכיינט העמטען, אינגעפֿעס,
 סעלט גענעטע עסמחער ווידערשטאנד לייסטען אונד
 אום הילפע רופֿען, אין זאלכער הילפע-רוף ווארד
 אבער פֿאַן ניעמאנדען געהאָרט. — יעצט נעמליך
 ערצעהרט מאן אין עסלאר, דאס זאבאלד עסמחער
 צור מיטטאנסצייט אין דאס הייזע הויז ניכט צוויק-
 נעקעהרט וואר, דא מיטטער ארוואַגליך גינג, אים
 איהרע סאָכטער אויפֿצוויכען, זא ווערע אים פֿאַר-
 איבערגעהען ביים בעטהויזע שטעקען געבלעבען

אונד היער זאללטע זא פֿאַן שאַרף אין דען דער
 ציטרטען ווייזע אונטערזעט וואַרדען זיין עכען אים
 אויגעבליקע, דא עסמחער אין איהרען פּעסעלען
 אים קעללער אַצטעט. מאן ערצעהלט ווייטער, דאס
 עסמחער אין איהרער גרוועהאפּטען לאנע דא
 שמערצענסרופֿע דער נאך אוהר זוכענדען מיטטער
 געהאָרט האבען זאללע (זא נאך אויסזאגע דעס יונ-
 גען שאַרף). אלסדאן אין דאס בעטהויז העריבער-
 געשאפּט אונד געשלאכטעט ווארדע, דיעס אללעס
 זאללטע זיך צוגעטראגען האבען אס זאמטאנ. ו.
 אפֿילו, צווישען איינס צוויי אָדער דריי איהר
 נאכמיטאגס! שטעללען וויר אונס נון דא יודען
 פֿאַר וועלכע אים אונטערזעט דער נאך איהרער
 סאכטער פֿאַרשענדען מיטטער, זאמיט אונטערזעט
 דעס רענע געוואַרדענען פֿערהאפּטע דער לאנד-
 לייזע אס העללען טאנע אונד אן איינער פֿאַן אל-
 לען זימען זאבאלדען שטעללע דאס געפּענסעל-
 טע מערבען אויס דעס שאַרףשען הייזע אין דאס
 בעט-הויז העריבערשאפּטען, אונד דיעס אללעס אינ-
 מיטטען דרייער דאָרפֿער, פֿאַן דיענען דאס איינע אונ-
 מיטטעלבאר אן דאס בעט הייזע אינשטאט, ווערע
 דיעזע זאכע ניכט זא סרוורדיג, ווא עכען זא עטה-
 זעלאפּט אונס, מאן קאָנטע וואַהל דאס נאנצע פֿיר
 איינען שלעכטען שרען צום ו.מ.ען אפֿילו האלטען,
 יא — עס ניכט אבער איינען צייגען!... דער זעכס
 יעהיגע שאַרף זאלל דען דאָרפֿענען ערצעהלט
 האבען, דאס זיין פּאטער דא עסמחער אבערשלאב-
 טעט העמטע, נאכדער זאלל דער פֿינפענדיגער הייזע
 מאַרין שאַרף פֿאַר דעס אונטערזוכונגסריכטיגער
 א ו ג נ א ג א מ האבען, דאס ער דיעס זאגאר
 געווען האבע — הויך דאס שלעסעללעך דער
 בעטהויזטוהר! וויר איבערגעהען נונמעהר דא פֿרא-
 גע אָב דא אויסזאגע איינעם פֿינפענדיגער קנא-
 בען פֿאַר דעס היכטערשטוהל פֿאַן וויכטיגקייט זיא
 אינד העבען נור דען אימשיטאנד הערפֿאַר, דאס,
 דאס אויסשפּרעכען דעסען, וואס אים בעטהויזע פֿאַר-
 געהט, הויך יענעם שלעסעללעך היין אונטאָרליך אונט
 זעלבסט יעצט, ווא דער שלעסעללעך נעמפֿענעט אונט
 אונד בעוואַרדערס אומאָלט, דא עס זעלבסטער
 שטענדליך אין שלאָסען שטאק, וועגן וויר איברי-
 גענס צוגעבען, דאס דא יודען זיך צו דעס פֿערווע-
 גענען עקספּערטימענטע דעס העריבערשאפּטען דער
 געפּענסעלעטען עסמחער אין דאס בעטהויז העריב-
 ליעטען אים זיא דאוועלבסט — אבערשלאכטען, דאס
 פֿרישע בלוט אין געפּעסע אפֿיציעלענען אונד עס
 אלסדאן ביא בערייטונג פֿאַן „פּצות" צו בעניטצען

וועגן וויר, וויר געזאגט, אויך דיעס אללעס צוגעבען
 זא דרענגט זיך אינ — נאָטהווענדיג דא פֿראגע אויף,
 אָב דא יודען זא אונטערזוכען ווערען, קיינע וואבען
 אויפֿצושטעללען, דא דאס אויסשפּראַכען דעס קנא-
 בען פֿערהינדערען זאללטען? וויר גלויבען דאס אי-
 נער זאלבען פֿאַראויסזעצונג נור דא פֿאַן דעס אונ-
 מיטטעמיטעם פֿערהערטע א י י נ ב י ל ד ו נ ג
 פֿערוג זיא.

א י י נ ע ס מ אָ ר ד ע ס א ו נ ש ו ל -
 ד י ג א נ ג ע ק ל א נ ט.) אין רעטהוועלעהאפּטער
 פֿאַל וועלכער זיך אין איינער פֿאַרזעצטאנד ער-
 איינעט האט אונד אין פֿאַלגע דעסען איינע פֿרויא
 אונטער דא אנקלאגע דעס מאָרדעס געשטעללט
 ווארדע, פֿאַנד נעסען ציפֿעלליג און דער הויפט-
 שטאדט איינע פֿיר דא אינשולדיג אונטעקלאגע
 גליקליכע לאָונג, וויר ערפֿאַהרען היעריבער פֿאַל-
 גענדע אייגענעלדישען: פֿאַר איינען וואָבען פֿער-
 שוואנד פֿלאַטצליך אויס דעס הייזע דעס סענטעשער
 אינוואַהערס לודוויג פּאפּ דא דאוועלבסט בעדיינעס-
 טעט געווענען מאַרוא באַנטישאק, דא היינעט-
 געבער נאדמען דא זאכע ניכט בעוואַרדעס ערנסט
 אונד קימערטען זיך אַמאָוועניגער אום דען פֿער-
 בלייב דעס מערבענס, דאס דאוועלבע איהנען שאַן
 פֿיילע אונטערהעלפֿליכען פֿעראורזאכטע אונד
 ערסט אס טאנע פֿאַר זיינעם פֿערהינדערען מיכטער
 אויסגעצאנקט ווארדע, דאָך ניכט זא רוחו האבען
 דא גוטען נאכבאָרן דא זאכע היינענאָמען אונד
 באַד קאמען דא שוידערפֿאַללסטען געריכטע אי-
 בער דאס רעטהוועלעהאפּטע פֿערהינדערען דיר מאַנד
 אין אומלוף, ענדליך פֿאַנד זיך איינע פֿערוואַנדטע
 דעס היינענאָמען, דא ביא דער סענטעשער בע-
 האַרדע דאס איינע ערשטאטטעטע, דאס דא באַ-
 טשאק הויך איהרע היינענאָמען ערמאָרדעט
 אונד אין דען אַבאָרט געוואַרפֿען וואַ זאפֿאַרט וואר-
 דען אים הייזע דער פֿרויא פּאפּ גענויע אונטער-
 זוכונגען פֿאַרזעצטען, דער האַף ווארדע איינע-
 גראבען אַבאָרט אונד זענקרובען געפֿאַנעט אבער
 מאן פֿאַנד ניעמאנדען דען געוויכטען לייכנאס, זא פֿער-
 פֿלאַסען 14 טאגע ווערדענע וועלכער ציט פֿרויא
 פּאפּ זיך בערייטען אין האַפּט בעפֿאַנד, אלס פֿאַר-
 געסטען דער נאסטע דער פֿערהאפּטעטען אין דען
 הויפטשטעטשישען בלעטטען שוואַרץ אויף ווייס
 דא נאכריכט לאז דאס איינע היינענאָמען, נא-
 מענס מאַרע וואַנטישאק וועגען היינענאָמען פֿער-
 האַפּטעט ווארדע, מאן קאנן זיך דא פֿריידע אונד
 איבערהאַנגע דעס אָב דעס שיקואלס זיינער נאָט.

„וואָהנען זיא אלליין היער?"

„ניין! אָבען וואָהנען אין פֿיינד פֿאַן מיר מיט זיינער
 פֿרויא, הייזע היל!"
 „דא! דא! דא!" לאכטע דער איטאליענער ווי-
 גערויסט.
 „ווארום לאכסט ווא, איטאליענער?" פֿראנטע דער
 נענער פֿערוואַנדערט.
 „ווייל סנייאיע לאכער."
 „אך האב יא נאך ניכט געלאכט, דא נעשיכטע אונט
 יא נאך ניכט צום לאכען, דא פֿרויא, הייזע היל! אונט
 פֿערוקס."
 „אי! דאס איז יא ערקוואנדען! האבען ווא נאך
 קיינע פֿורכט פֿאַר איינער פֿערוקסען פֿערוואַך, דאס זיא זעלבע
 אין איהרע הויזע האלטען?"
 „אך קאכטע יע מיט אוהר צוואסטען, דא אונט
 אָבען אין איינעם צימטער אייגענשאַלסטען, אבער אין האַרע
 אָפּט פֿאַן אונטער, וויא דא איינע זא קאמישע שפּיאכע
 שפּייכט, אונד דא מוס אויך לאכען, דאנן פֿענטע דא ווי-
 דער צו וויינען אן, אונד דא ווירד מיר דאס הערן זא שווער,
 דאס אויך אויך מיטוויינען מוס, מאנכמאל שרייט דא אויך
 זא פֿירכטערליך, דאס אללע ווענדע צושטערן, אונד זא בע-
 קאמטע אין אָנסט אונד באַנטיגקייט, אונד מוס אויס דעס
 הויזע וועלדוויפֿען."
 „האַרען זיא איינמאל סנייאיע, (זאנטע דער איטאליענער
 געהיימיטשאַל) ווייל זיא זא נוס מיט מיר ווארען, ווייל אויך
 אויך איהנען איינען געפֿאַללען שוואַן, אויך קאנן דא פֿרויא
 ווערדען גענונד מאכען."
 „דא? וויאָן?"
 „אך האבען פֿאַן מייער נאָמסטער איינען צו-
 בערשפּרוך געלערנט, וועגן אויך איהן צו איינער פֿערוקסען
 פֿערוואַך זאנע אונד דאבייא מייער האנד אויף איהרען קאפֿף

לענע, זא ווירד דא אויף דער שטעללע געהילט, אויך האבען
 שאַן פֿיילע דאמיט גענונד נעמאכט."
 „זא זאן מיר דען צוויבערשפּרוך!"
 „פֿיר ווא האט עס קיינען העיסע, נור אויך אלליין קאנן
 עס שוואַן."
 „אבער ווא קאנטע ניכט צור פֿערוקסען קאכטען? זאן-
 טע דער נענער."
 „ווארום?"
 „ווייל מיר פֿיינד ניעמאנדען צו איהר היינענאָמען
 ווילל, אבער אויך ווערדע דיר וואס זאנען, אויך ווערדע מייענס
 פֿיינדע פֿאַן דיר ערצעהלעך, פֿיילעליכט ווירד ער דיר עס
 ערלייבען."
 דער איטאליענער האטטע קיינע צייט צו אנטוואַרען,
 דען אים זעלבען אויגעבליקע האַרעט מאן אים האַפֿע
 לויט שפּייכען, אונד דער נענער ליעף שטעללע הויזיס.
 דער מוזיקאנט ערהאַב זיך אויך גלייך דארט, ער גינג
 צום פּענסטער אונד שויעטע הויזיס, ער קאָנטע דען נאנצען
 האַף אבערווענען.
 אין דער מיטטע דעסזעלבען שטאנד קאפּיטען זעעבאלד
 אין אייפֿינגעם נעשפּרעכע מיט דעס נענער, האנן גינגען ביי-
 דע צו דעס הויזיס, דער איטאליענער גינג ווערדע שטעללע
 צו זיינעם וואַך צוויק אונד שטעקטע אין נאָסען שפּייכ
 בוטטער-וואַך אין זיינען מונד, מיט דער מייענע איינעם
 מענשען, דער זיך אום ניכטע ווייטער אלס אום זיין עססען
 קימערט, גלייך דארט פֿראט זעעבאלד אונד דער שוואַר-
 צע נענער אין דאס צימטער, דער קאפּיטען בלייב שטעהען
 אונד בליקטע דען מוזיקאנטען לאנגע אונד אויפֿערקומט
 אן, דער פֿאַרשווערענער מיט דעס קיינען זיינעם באַדעס
 פּענעשטענס וואר, אונד נאך ניכט צו ווייסטען שפּייכע, דאס
 נאָך זעמאנד א נ ד ע ר א ל ס ער אים צימטע אונ-
 ווענדע זיא.

„דע בורשע?" ריפק דער קאפּיטען מיט איינער ווי-
 הען שטימטע.
 דער איטאליענער שפּראנג פֿאַן זיינעם שטוהל אויף
 זיך שטעללענע, אלס אָב ער דען קאפּיטען ערסט יעצט
 ערליקען ווירדע, רוס ער שטעללע זיינען הוט פֿאַס קאפּפֿע
 אונד פֿעריכטעט זיך.
 „וואס וויללסט דוא היער?"
 „גענעדיגער הער! אויך בן אין ארמער איטאליענער-
 שער בעטטעל-מוזיקאנט."
 „אבער וואס וויללסט דוא היער?"
 „ארמער איטאליאנער."
 „האל דיר דער טיפּעל! אויך קיסטע עמך ניכט רא-
 רוס, אָב דוא אין ארמער איטאליאנער ביז אָדער ניכט! האסט
 דוא געזאגט, דאס דא מיט איינעם צוויבערשפּרוך פֿערוקס-
 טע גענונד מאכען קאכטע?"
 „יא, גענעדיגער הער!" אנטוואַרעטע ער מיט צייט-
 טענדער שטימטע.
 „זא פּאקק דיר אויגעבליקליך אויס דעס הויזע!
 אויך ווילל זאלכעס געוירדעל היער ניכט האבען, אונד וועגן
 אויך דיר נאכמאלס היער שרעפּע, זא שלאנע אויך דיר בדיין
 אונד בלייא!"
 „יא! גענעדיגער הער! אנטוואַרעטע דער איטאלי-
 יענער, אונדנס ער זיך שטעללע אלס אָב ער דען קאפּיטען
 ניכט רעכט פֿערישטעהען.
 „רוממעס שוויז!" ריפק יענער פֿעריכטליך, „האַרש!
 (זאנטע ער דאן צום נענער) אויך פֿאַרדע אין דא שטאדט
 אונד קאכטע נענען אבער צוויק, נענע אויף דאס הויז נוס
 אָבאכט אונד לאסטע ניעמאנדען היינין, האסט דא מיר
 פֿערישטאנדען?"
 ער גינג דאן שטאַלצען שרעפּעס הויזיס אָהנע זיך
 אום דען איטאליענער ווייטער צו קיסטען,
 (פֿאַרשווענענע פֿאַלגט)

ליך נאכגעוועזען, דאס איז, תלמוד בבלי! אונד
 תלמוד ירושלמי זיך ניכט נור קיינע פארשידענע פלי-
 דעט, וועלכע דיא פערזענדיגן פאן מענטשענבלוט צו
 רעליגיאזען צוועקען פארדערט אדער עמפיעהלט,
 זאגערען דאס זיך אויך אים "שלח ערוך" נאר קיין
 אנהאלטשאפט פיר דיעזע אויזנדיגע בלוטבעשול-
 דיגונג ענטדעקען לאסט. דיעזע בלוטבעשולדיגונג
 איז דאזער אין באזעס פאנאזיע-געבילדע, אין
 נירנדלאזער וואך איינע אונטערברוט דער אוניווער-
 סענציום, איינע אינפאמע ליגע! זאגערבארערווייזע
 האט אין קאמפאלישעס ווענעפרינדליכעס בלאטט
 אהרען לעזערן פאלגענדעס פארענעלאגען: דיא
 בלוט-פעריזענדיגונג בייא דען יודען שטערט וואהל
 נירגענדווא געשריעבען, זאגערען דיא פערפאלאנצ-
 טע זיך אונטער דען יודען אלס "מנדליכע איבער-
 לעבעדיגע" פאן געשעכעס צו געשעכעס פארט. עס
 איזט אלוף אין "געהימנס" וועלכעס נור מנדליך
 פאן געשעכעס צו געשעכעס איבערלעבערעט ווירד!
 — זא שרייבט דיעזעס פערלאגענע בלאטט, ווייל
 מאן אלוף נאך קיין געשריעבענעס אין אירגענד
 איינעם יודישען ביכע צור בענגרידונג דער בלוט-
 בעשולדיגונג נאכווייזען קאנטע — מוסעס מאן צור
 ליגע ריזיעפן, דאס דיא בלוטבעשולדיגונג אונטער
 דען יודען אלס פארטענערטעס געהימנס בע-
 שטעהט! — נון, דיא וואהרהייט געשמאנדקן, איך
 בעשעפטאגע מיך אויך, וויא דיא מיססאגיע, מיט
 דער ווענע-בעקעהדיגונג, זייט 50 יארהען האבע איך
 מיט פיעלען געמישטען יודען אימאנא געראכט.
 אבער אין קאנן פאר נאכט פערזוכען, דאס ווען
 זיך איך אונטער דען געמישטען יודען איינע פאנ-
 דען דיא אללעס באזע איבער אהרע העמעאליגען
 גלויבענענאכטען איסאזאטען, קיין איינע זאג-
 טער אלל דיעזען דיא בעהייפטונג וואנטע, דאס
 יודען ביוסטענבלוט צו רעליגיאזען צוועקען ברויבען!
 פיעלעמער ערקלערען אללע דיעזע געמישטען
 יודען איינשטימיק, דאס דיא בלוטבעשולדיגונג אי-
 נע אויזנדיגע ערפינדונג איזט! מין הייפט-וואנט
 איזט, דיא יודען מיט דען ברויטען צו פערזאנהען,
 אים זא מערדעמארט עס מיך, דאס דיעזע אנט-
 טעמיטען דיא קלושט צווישען יודען אונד ברויטען
 נאך בעדייטענדער ערוויסערן, ווען דיא עסטער
 שאלימאש איבערהויפט ערמאדערעטווארדען איזט
 זא איזט דער מאדערן אויך פאן יודישעס שטאנד-
 פונקטע אין שוואר, דער דען נאמען נאכטעס שטע-
 דעמע! וואללען זיא, הערר ראכבינער, דיעזעס מין
 שרייבען פערפאלענליכען, אונד עס ווירדע מיך

דעם אורמחילע אללער זאכערשטענדיגען ביי-
 פליכטיגע, איזט אויך דיא פאן דער איבערזייגונג
 דורכדרינגען, דאס איינע געזעטליכע פארשידענע
 דורך איינע מאדראהאט ערווארבענעס מענטשענבלוט
 צו ריטועללען צוועקען צו פערזענדיגע, אין דען רע-
 ליגיאזעסביטען דער ווען קיינעסוועגס ענטהאלטען
 איזט, אונטערפערטגט פאן דער פאקולטעט דער
 אוניווערזיטעט צו אמסטערדאם, פ. ד. שאנטע-
 פיע, פערזעט אונד ג. ד. מאיטענס, שריפט-
 פירער.
 * א י י א י א י פ נ ע ק ל ע ר מ ע ר ג י י ס י
 ל י ב ע ר (אויס קומט (נייטראער קאמפאט) ווירד
 געטעלדעט; אויך הערר געט זיך אין לעטצטערער
 זייט רער אנטיעטטיסמוס, אונד אין אויסרוך
 וואר דאביא ועהר צו פערזוכען אלליין דער ווע-
 זיגע אויפגעקלערטע אונד ווענעפרינדליכע נייט
 ליכע העלט זאנטאג איינע וואהרהאפט ער-
 גריפענדע פדעריגט, אין וועלכער ער ווינע צוהא-
 רער צו ברויטעליכקייט אונד פרינדשאפט אויך גע-
 נען אנדערסגלויביגע נאכדריקליכסט ערמאנהע-
 ער זאנטע אונטער אנדערע: "עס איזט ריכטיג, דיא
 ברויטען ביילדען אין אירפאט דיא מערהצאהל, דיא
 יודען היינטגען נור איינע שוואכע מנדירעוואהל
 אלליין דער ווען געהארט ניכט אימער דער מערה-
 צאהל, וועלכע איבער איינע נראקטערע קראפט פער-
 פליט. הייט עס דאך: ניכט מיט מיליטעריאכט אונד
 ניכט מיט פערזאנליכער קראפט ווירד געזענע זאג-
 ערן נאכט דעם גייסטע נאכטעס! (לא בחיל ולא כחה,
 ביאם ברוח!) ווער אבער איינע אנדערן האכטע אונד
 פערפאלגט דיעזעס שטעהט דער גייטע נאכטעס
 ניכט ביא! דיעזער קאנן אויך גע זענען! — דיע-
 זע ווארטע מאכטען אויך דיא צוהארער איינע טיע-
 פען איינדרוק אוי קומט איזט נעמער קיינע שפור
 פאן אנטיעטטיסמוס צו ענטדעקען!
 * (ג ע ג ען דיא בע שול די ג ו נ ג
 ד ע ס ב ל ו ט ג ע ב ר ו י כ ע ס) שרייבט אין
 ברויטליכער גייטליכער אונד פראפעסאר הערר
 דר פראני געלישט אים לייענען אין דען אבער-
 ראכבינער העררן אי זינגער אין ווארפאלאטא נאכ-
 פאלגענדען ברעף: גענען דיא סיטא-עסלאדער
 ברוטבעשולדיגונג הא בע א י כ ש אן צוויי-
 מאל געשריעבען אונד דיא אלס איינע אינפאמע לי-
 גע בעצייכענעט, דאך ווייל איך אויך אהרע אנפא-
 גע ניכט קהנע עבענזא איבערגערידעטען אלס גע-
 העריכער צום דרויסטען מאלע, אין מיינען בירדען
 בערייטע אכגעבענענען נאכטען האבע איך גירדע-

ציעלל דיא מנטלעדיגער יענער, ליגא! אין ראם נאמ-
 האפט געמאכט, וועלכער ער אין ראם אנגעקארט
 האטטע אונד אין דערען אויפפראג ער נאך טייעכט
 גערייזט וואר, מאן גלויבט דאס אבערהאנק אין פאל-
 נע דיעזעס ועהר ווערמאפאללען געשטענדיסעסעס
 בענגאדינט ווירד, ווערואהל דיא בענגאדיגונג פאן
 הערר אויס ניכט עמפפאללען ווארדע.
 * (דיא אונטער זוכונג דער
 ק ל י י ד ע ר ע ס מ ה ע ר ש א ל י מ א ש י ס)
 העטטע דיעזער טאנע הערר אין בודאפעט אמט-
 ליך שטאמטפירדען וואללען, דיא היעזענען געריכט-
 ערזעטע העטטען צו ענטשיידען אב דיא פלעקען
 אויף דען קליידערן לייכענעלעקען אדער בלוטפלי-
 קען זינד, עס ווארדען היעזע בערופען דער גע-
 ריכטארהיט דר גליק אונד דער פראפעסאר דער
 געריכטליכען געזען אין דער היעזענען אוניווער-
 טעט דר בעלקן, דער געריכטארהיט דר גליק איזט
 יודע, אונד ערקלערטע, נאכדעם אויך יודע בין זא
 קאנן אויך ביא דער אונטערזוכונג ניכט מיטווארדען.
 אין פאלגע דעסטען האט דער שטאטסאויאלט דען
 דר גליק אויפגעפארדערט, ענטוועדער זינע פליכט
 צו ערפיללען, אדער זינע שטעללע אלס געריכט-
 אריזע געזענענענע, האכטעווארשיניך ווירד
 הערר דר גליק זינע פליכט ערפיללען אונד זיך
 איבער עטוואינע אנגריפע דעם "פיעלענענענע"
 צו טראקטען וויסען.
 * (דיאם גייסטליכען סעמ-
 נאר אין אמסטערדאם איבער
 דיא בלוט בע שול די ג ו נ ג) הערר
 ראכבינער דר פלאטאן קאלן, האט אין דאס
 גייטליכע סעמינאר צו אמסטערדאם דיא ביטע
 געריכטעט, אין גיטאכטען איבער דיא בעשולדיגונג
 דער יודען אכזונעבען, אונד ערהעלט פאלגענדע
 אנטווארט: "געעהרטער הערר ראכבינער! איינעם
 בעשלוסע דער אס וויל דר אין בודאפעט
 אכגעאלטענען ראכבינערפערזאכונג האט דיא
 אמסטערדאמער אוניווערזיטעט עס צו פערדראקען,
 דאס אהרערווייטע אויך זיא דיא פרינדליכע אוי-
 פארדערונג ערנאנגען איזט, אין בעטרעפא איינער
 אלטען ארעס נייע גענען דיא יודען ערהאכענען
 אונטערזינגען איינע נאכאכטליכע ערקלערונג אכז-
 נעבען, זיא ועהט זיך דארוך פערנאלאסט, דער
 מיטבילדיגונג, מיט וועלכער אויך זיא פאן דער פער-
 ברייטונג איינער עבענזא איבערגערידעטען אלס גע-
 פעהרליכען בעהייפטען עקנענעס ענאכטען, איינע
 קלארען אונד פליכטגעמאכטענען אויסדרוק צו געבען.

פאלליעטאן

דער יידישע הויזרעה

(9 טע פארשעצונג)

"הילשט איזט נאדע! אונד פאן וועס? (מירעלשט
 רעכעקא אין זיך היינץ, אינדעם זיא נאך אימער דען געט-
 טעל, דען דער אישארענער מיט דעם אשען היינשפיקטע,
 אין דער האנד היילט) פיעלליכט פאן ראו!"
 דאס וואר זיא דער נאכט אהרער שוויסטער, אן דער
 זיא זאבען נעכטעס האט, אויך דאס מעדאלליאן, דאס זיא
 אויף דער ברוסט דעם אישארענער-ערבליקטע, וואר פאן
 איהר! ראו לבעט אלוף נאך, אונד האטטע בעשיפעטע!
 רעכעקא קאנטע זיך פאר פייזע נאר ניכט פאסטען, ראש
 שטעקטע זיא דען עסטעל אונטער, דאס העמד פאם אס-
 פען, דער אישארענער בעמערקטע עס פאן אונטער, ער זאג
 דיא שור, אן, דער אשען שטינע הוינס, קלעטטערטע אן
 דער וואנד הינטער, אונד ליעף צו זינעם העררן, וועלכער
 דאס פאסער-הויטנאחא אונד דען אשען וועדער אויף
 זינע שולטער וועטנאחא אונד דען אשען וועדער דיא פלי-
 גער אויף דען מונד, צום צייכען דעם שווינעס אונד נינ
 שפיעלינגע ווייסער.

XII

דארש וואשהונטאנס ענקעל

דער אישארענער בלייב פאר דער הויזטור שטעהען
 אונד זאגט ווייסער, באלד אשעטען זיך איינע קלינע שורה,
 אונד דער אלטע נענער, דער איינציגע היעזער דעם היעזעס
 קאם הוינס, אונד שטעללעט זיך אויף דיא שוועלע דער
 אישארענער דרעהטע איינע שרייבע אן זינעם ליעיקאסטען
 אונד בענאנן אין בעקאנטעס אונד בעלייכטעס אמעריקאני-
 שעס שטיק צו שפיעלען, דער נענער הארטע איהם פאללער
 פרידע צו, ער קלאטשטע אין דיא הענד, ווארף מיט דעם

נענער) אלס דיא מילכענעבער" (דיא נענערס נענען זא
 דיא ווייסע).
 דיא האסט דא פאללקאסטען רעכט, אישארענער!
 (ערווערדעטע דער נענער) דיא מילכענעבער זינד אללע
 קיינען העללער וועטער, זיא זינד שלעכט אונד לינער, זא
 זאנען זיא צום ביישפיעל, דאס דער בעהימסע דארש
 וואשהונטאן אויך זא אין מילכענעכט געוועזען איזט, אבער
 דיא אויס קיין ווארש וואהר! זאנטע קאנטע אויך זיא ניכט
 זיך ענקעל זיך, איך זאנע דיר, ער וואר שווארץ, שווארץ
 וויא איך, אללע נוסע לייכט זינד שווארץ, אויך דיא ענגעל
 אים הויטעל זינד שווארץ."
 "געוויס! געוויס!"
 אישארענער, דאס נעשאלסט מי! איך ועהר דאס
 ביזט חוננר קאסט העררן, זאללסט וואס צו עסטען בע-
 קאסטען! זאן מיר איינמאל, אויס עס וואהר, דאס אין דיר-
 גער הימאטה ביא מאן דער פאנד שיינט אונד ביא נאכט
 דיא זאנען?"
 "א, זיא! דעסווענען אויס אויך ביא אונס ביא מאן
 פיסטער אונד ביא נאכט נאנץ העלל!"
 "מערקוירדיג! מערקוירדיג!" מאכטע דער נענער,
 אינדעם ער מיט דעם קאפטע שטיטעלשע פלוזדער נינ
 ער מיט דעם אישארענער דורך דען געמישטען האף אין
 זיך קליינעס צימער.
 באלד זאט דער מויקאנטע ביים טיש אונד איהם גע-
 נענאבער דער שווארצער, פאר דעם נאכט לאן אין נאך-
 סעס בראך, בוסטער אונד קעזע, אויך אין קליינער שוואר-
 צער קרונ מיט וויין וואר דאבייא, דער אשען שפיעלשע
 אין איינעם ווינקעל מיט איינער אראנטע.
 "דאס הויז געהארט איהנען, סינאריע דארש וואש-
 הנשאן, ניכט וואהר?" פראנטע דער אישארענער, נאכדעם
 ער איינען שטיכענען שלוק אויס דעם קרונ מאכטע.
 "א! וואר דיא אנטווארש."

קאפף, זאנענלשטע מיט דען פיסען אונד זאנע נאך דעם
 פאקס דעם שטיקעס, דער בעסטעל-מויקאנט לייט דאן זיא-
 נען אשען לאך, אונד דיעזער פלינע אן קאמישע שפרינגע
 צו מאכען, ער טאנצטעט אום דען אלטען הערנס אונד קראך
 איהם צווישען דיא פיסע, דער נענער וועלכע זיך פארטליך
 פאר לאכען.
 דער אישארענער לייכט אויך זיך איינע צייט לאנג בע-
 לוסטיגען, דאן נינע ער צו איהם צו, אונד נאכט רעשפעקט-
 פאלל זינען הוט אב.
 "סינאריע (זאנטע ער מיט ביטענדער שטיממע) וואל-
 לען זיא עטוואס איינעם ארסטען אישארענער אונד זינען מאן-
 קי שפעקען?"
 "הי! הי! הי! (לאכטע דער נענער) זיא קלונער מאנקן
 אונד שאנעס שטיק וועלכעס דאס געשפיעלע האסט, דארש
 וואשהונטאן וואס קלונע מאנקי נערך.
 "סינאריע הייסט דארש וואשהונטאן?" פראנטע דער
 אישארענער נאך רעשפעקטפאללער.
 "זאוואהל!"
 "אה, (ריעף דער מויקאנט, אינדעם ער זיך פאסט בוז
 צור ערדע פערניינטע) איך האבע פיעל ערצעלען געהארט
 פאן איינעם בראווען אונד נראקטען מאנן, וועלכער דארש
 וואשהונטאן הייסט, איך בין גליקליך אויך מיט מיינען איי-
 נענען אוינען צו ועהרן!"
 "נין פריינד, (אנטווארטעט דער שווארצע נאנץ שטאלין)
 דאס מיינסט וואהרשיינליך דען נראקטען דארש וואשהונטאן,
 וועלכער דיא ענגעלדער פערזאנאט האט, איך בין עס ניכט,
 ער וואר מין נראקטאפער."
 האבע אויך דאך גליך עיקאנטע סינאריע, (זאנטע
 דער אישארענער דעהמיני), דאס זיא אין שטענעלסטען
 זינד, אונד פאן איינע נראקטען פאמיליע אכשטאמטען.
 איך האבע איבערהרסט פיעל מער רעשפעקט פיר דאס
 "קאללארעד פיסעל" (אין האפליכער אויסדרוק פיר דיא